

WERELDBURGERSCHAPSEDUCATIE

KIJKWIJZER ANALYSE VAN BRONNEN BETROUWBAARHEID VERZAMELDE GEGEVENS

INTERNE BETROUWBAARHEID

- In hoever zijn je gegevens objectief?
- In hoever zijn je gegevens wetenschappelijk onderbouwd?
- In hoever zijn gegevens geüpdatet?
- Hoe volledig zijn je gegevens?

AUTEUR EN DOELGROEP	<ul style="list-style-type: none"> • In hoeverre is de auteur een autoriteit binnen zijn vakgebied? In hoeverre is de auteur objectief? Wat is zijn functie, politieke overtuiging, nationaliteit, godsdienst, gender, leeftijd? • Voor welk publiek werd de bron geschreven of website gemaakt? Welke belangen, overtuigingen en activiteiten hebben/onderneemt de betrokken partij? Hoe machtig/groot/invloedrijk is de betrokken partij? • Wat is het doel van de website of de bron? Welke aanpak of activiteiten worden er verspreid?
TIJD EN PLAATS	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe recent is de informatie? • Waar werd de bron gemaakt? Getuigt dit van een mondiaal, een Belgisch of een Vlaams perspectief?
INHOUD, TAAL EN OPBOUW	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe breed en/of hoe diep gaat de inhoud? • Met welke begrippen worden de verschillende groepen/partijen/gebeurtenissen aangeduid? In hoever zijn de begrippen goed gekozen? • Hoe overzichtelijk is de structuur? • Hoe correct is de taal?
GEGEVENS - DATA	<ul style="list-style-type: none"> • Welke harde data bevat het artikels/bron? Onderbouwt de auteur zijn mening met feiten/cijfers? Hoe diepgaand/genuanceerd komen die aan bod? • Wat is de bron van de gegevens? Bevat de bron een gevarieerde, wetenschappelijk verantwoorde en recente referentielijst? • Hoe komt de auteur aan zijn/haar gegevens? (persbureaus, universiteiten, onderzoekscentra, lobby-groep, informanten, getuigenissen)

EXTERNE BETROUWBAARHEID

- Hoe beoordelen andere gezagsvolle commentatoren, recensenten, wetenschappers of bloggers je gegevens?
- In welke andere publicaties of informatiebronnen wordt verwezen naar jouw gegevens?

WERELDBURGERSCHAPSEDUCATIE.UCLL.BE

WERELDBURGERSCHAPSEDUCATIE

KIJKWIJZER ANALYSE VAN BRONNEN

DRAMA - INSTINCTEN ONTMASKEREN IN EEN BRON

'Wij, westerlingen, krijgen via de media een overdramatisch wereldbeeld aangereikt,' zo stelt Hans Rosling in zijn boek *Feitenkennis* (2018). Een diepgaande media-analyse kan een aantal van deze drama-instincten 'ontmaskeren' en een meer op feiten gebaseerd wereldbeeld ontwikkelen. Deze kijkwijzer maakt gebruik van 3 vaak voorkomende drama-instincten. In zijn boek haalt Rosling er meerdere aan.

DRAMA INSTINCT	WAT?	ONTMASKEREN?
KLOOF INSTINCT	<p>Voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'Vlaanderen is Vlaamsnationalistisch' • 'Lage inkomenslanden zijn onderontwikkeld' <p>Ga op zoek naar de middengroep!</p> <p>Realiteit: Een groep mensen wordt bestempeld als een homogeen geheel. Vaak wordt een hele groep geassocieerd met het meest extreme deel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Welke groepen worden omschreven? • In hoeverre is duidelijk wie tot welke groep hoort? • Hoe positief/negatief worden de verschillende groepen/kampen beschreven?! • In hoeverre er aandacht voor middengroepen? • Vanuit welk standpunt kijkt de auteur?
GROOTTE INSTINCT	<p>Voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vorig jaar (2017) zijn er 4,2 miljoen baby's gestoven. Dit lijkt veel maar als je weet dat het er in 1950 nog 14,4 miljoen waren, dan begint dat getal heel wat kleiner te worden. <p>Realiteit: Uitzonderingen worden regel en gebeurtenissen worden vaak uitvergroot. Ga op zoek naar de werkelijke schaal van gebeurtenissen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In hoeverre worden bepaalde gebeurtenissen groter voorgesteld dan ze zijn? • In hoeverre wordt iets uitzonderlijk voorgesteld als veelvoorkomend? • In hoeverre worden er cijfers op zich gebruikt zonder vergelijking of verhouding? • Hoe representatief is het verhaal? In hoeverre geldt dit verhaal voor de meerderheid van de gevallen?
GENERALISATIE INSTINCT	<p>Voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'Arabische wereld radicaliseert' • 'Vluchtelingen stromen toe' <p>Realiteit: De wereld is niet in te delen in categorieën. Op deze manier ontstaan stereotypen. Ga op zoek naar verschillen binnen groepen en overkomsten tussen groepen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In hoeverre worden er stereotype uitspraken gedaan over bepaalde groepen/personen? Zo ja, welke? • In hoeverre is er aandacht voor de diversiteit binnen een bepaalde groep? • In hoeverre is er aandacht voor gelijkenissen tussen groepen?

Bron: Rosling, H. (2018). *Feitenkennis*, Houten: Spectrum.

WERELDBURGERSCHAPSEDUCATIE.UCLL.BE

WERELDBURGERSCHAPSEDUCATIE

KIJKWIJZER VERWIJZEN NAAR BRONNEN IN DE TEKST

Er zijn verschillende mogelijkheden om te **refereren (=verwijzen)** naar gebruikte bronnen.

Het APA-systeem (American Psychological Associations) is wereldwijd één van de meest gebruikte systemen.

Je verwijst door referenties toe te voegen in de tekst en door achteraan de tekst een literatuurlijst te plaatsen.

Deze kijkwijzer focus op het refereren in de tekst zelf. Via de referentie in de tekst moeten lezers kunnen achterhalen waaruit de onderzoeker zijn informatie heeft geput. Het moet duidelijk zijn op welke bronnen hij zijn werk baseert, wat hij zelf heeft bedacht en wat hij heeft overgenomen. De graad waarin iets wordt overgenomen, moet ook duidelijk zijn. Iets letterlijk overnemen mag, maar dan moet duidelijk zijn dat het een letterlijke overname betreft.

WANNEER MOET JE REFEREREN IN DE TEKST?

- Alle grafieken, tabellen, illustraties en ander (audio-)visueel materiaal.
- Wanneer je citeert = letterlijk aanhalen van wat een auteur schrijft.
Een overgenomen gedeelte plaats je altijd tussen aanhalingstekens, liefst cursief, met op het einde een verwijzing.
- Wanneer je parafraseert = in eigen woorden omschrijven van wat een auteur schrijft (standpunt, theorie gedachte).
Een parafrase hoeft je niet tussen aanhalingstekens te plaatsen, enkel de zinnen of uitspraken die je letterlijk overneemt.

Te veel citaten en parafrases zijn niet altijd zinvol. Een aaneenschakeling hiervan kan niet gelden als een eigen onderzoek.

HOE MOET JE REFEREREN IN DE TEKST?

In het APA-verwijssysteem wordt meestal gewerkt met in-tekst-referenties.

De auteur wordt vermeld in de zin en meteen gevolgd door het jaartal tussen haakjes.	Rosling (2018) toonde aan dat ...
Zowel de auteur als het jaartal worden toegevoegd tussen haakjes.	... geen effectieve behandeling tegen (Rosling, 2018).
Zowel de auteur als het jaartal worden functioneel in de tekst zelf vermeld.	In 2018 toonde Rosling aan dat ...
Indien er meerdere auteurs betrokken waren op een publicatie, mag je je beperken tot de eerste twee (max. 3) auteurs en duid je vervolgens aan: "et al".	... waardoor ze meer aandacht hadden (Rosling, Rosling Rönnlund et al 2018).
Bij citaten voeg je nog de exacte pagina's toe waar je het citaat vond.	... de vergelijking van gemiddelden (Rosling, 2018, p. 57).
Als je in de tekst naar een website verwijst, dan volstaat de URL tussen ronde haakjes.	... the world might not be as bad as you might believe! (https://www.gapminder.org/)

WERELDBURGERSCHAPSEDUCATIE.UCLL.BE

WERELDBURGERSCHAPSEDUCATIE

KIJKWIJZER VERWIJZEN NAAR BRONNEN IN DE LITERATUURLIJST/REFERENTIELIJST

Er zijn verschillende mogelijkheden om te **verwijzen(=refereren)** naar gebruikte bronnen.

Het APA-systeem (American Psychological Associations) is wereldwijd één van de meest gebruikte systemen.

Je verwijst door referenties toe te voegen in de tekst en door achteraan de tekst een literatuurlijst/referentielijst te plaatsen.

Deze kijkwijzer focus op het refereren in de literatuurlijst/referentielijst. Ieder onderzoeksverslag omvat een referentielijst of literatuurlijst met de volledige verwijzing naar al de geraadpleegde bronnen zodat de originele bron perfect kan geïdentificeerd worden. Een literatuurlijst of bibliografie bevat alle bronnen die werden geraadpleegd. Een referentielijst omvat enkel de bronnen waar in de tekst naar wordt verwezen. In onderzoekspublicaties wordt meestal enkel de referentielijst opgenomen.

HOE STEL JE EEN LITERATUURLIJST OP?

- Een bibliografie is geordend in verschillende rubrieken. De aard van de bron bepaalt de categorie. Voorbeelden van rubrieken: boeken, artikels, internet, cd-roms en elektronica, films en afbeeldingen, interviews, brieven/E-mails
- Binnen de rubrieken orden je je bronnen alfabetisch op auteur.
- Een correcte verwijzing bevat minstens de volgende gegevens: Auteur, titel, uitgever, plaats, jaartal

HOE MOET JE REFEREREN IN EEN LITERATUURLIJST?

BOEK	Formulering: Auteur, A. , Auteur, B. & Auteur, C. (jaartal). Titel van het boek (2e druk). Plaats: Uitgeverij. Voorbeeld: Cockx, F. & Tytgat, P. (2000). Holebi's in beweging. Leuven: Acco.
ARTIKEL	Formulering Auteur, A. (jaartal, (dag)). Titel van artikel. Titel van het tijdschrift, jaargang (nummer), begin – eindpagina. Voorbeeld Verachtert, P. (2011). Januari-kinderen of december-kinderen? School en visie, 3(05), 9-11. De Cock, J. (2011, 19 februari). Vernedering als motor van revolutie. De Standaard, p. 26. Indien het artikel online te vinden is, vermeld je na de referentie de URL van de website.
INTERNET	Formulering Naam/auteur, A. (jaartal update/raadpleging). Titel van de website/tweet. URL-adres van de geraadpleegde pagina's. Voorbeeld Rogghe, C., Borgonjon, J-P., et al (2014). De Kracht van je stem. http://www.dekrachtvanjestem.be/
MONDELING	Formulering Geïnterviewde, G., in een interview afgenomen door I. Interviewer, datum Voorbeeld Michiels, K., in een interview afgenomen door H. MAES, 2006-09-21.

WERELDBURGERSCHAPSEDUCATIE.UCLL.BE